

Slovenski Dom.

Napredno kmetско glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: tristopna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osmina strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo »Slovenskega Doma« v Ljubljani, Knafljeva ulica št. 5. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo na upravništvo »Slov. Doma« v Ljubljani.

Zlato zrnje.

Masaryk: »Velika napaka je, da živimo v mislih: »Kaj poreče o meni moj sosed?« Gre za to, da imamo svojo sodbo, svojo osebnost. Odločimo se, da bomo sami svoji, ne živimo na tuj račun, na tujo vest.«

Prazen izgovor. Ljudje slabega značaja ali neprimerne obnašanja se umivajo sami pred seboj ali pred drugimi s priljubljenim izgovorom: »Ne morem pomagati, sem pač takšen!« — Toda to ni nikak izgovor, nikaka opravičba za naše ravnanje. Če vidimo, da smo »takšni«, t. j. če imamo razne neprijetne napake v svojem značaju ali obnašanju in smo prišli na to bodisi sami, ali opozorjeni od drugih, potem ne smemo ostati »takšni«, temveč poskušati, kar je le mogoče, da se teh napak rešimo in se popravimo.

Jutranja molitev. Vsako jutro, ko se prebudiš, si stavi vprašanje: »Kaj bi danes lahko naredil dobrega, pametnega in koristnega?« in pomisli: »Ko zapade solnce, ponese seboj zopet kos mojega življenja v večnost.«

Zeyer: »Narod, ki si ne upa sanjati o svoji samostojnosti, ni vreden, da bi bil živ.«

Ne kvartaj! Kvartopirstvo je zadnje pribežališče brezsmiselnih ljudi ali duševnih lenuhov. Če si že v gostilni, čitaj dober časopis, pogovarjaj se o tem, kar si čital, ali o drugih pametnih stvareh — nikar pa ne kvartaj!

Ne zametuj tega, česar ne razumeš!

Kmečka moč.

Osnovana je prva kmečka organizacija v Mokronogu. Storjen je prvi korak na potu do onega cilja, ki naj izviše sedanji farovski Slovenski Ljudski Stranki nekoč iz rok oblast v deželi in jo izroči v roke ljudstvu.

Dobro ime si je izbralo mokronoško društvo, ker v organizaciji leži kmečka moč, in sicer v organizaciji, ki odgovar-

ja današnjim razmeram in potrebam. Katera organizacija pa izpolnjuje ta predpogoj? Tista organizacija je močna, ki **sestoji iz močnih posameznikov**. To je temeljno pravilo, katero moramo upoštevati kmetje, če hočemo priti na Slovenskem končno do odločilne besede. Iz tega pravila sledi način, kako morajo nastopati naše organizacije in kako posamezniki tam, kjer še nimamo organizacij.

Kjer se osnuje društvo, je to znamenje, da je v dotičnem kraju že toliko zrelih mož, da so kaj takega mogli in **hoteli narediti**. Kjer društva še ni, pomeni, da v dotičnem kraju še ni dosti ljudi, ki bi imeli voljo, preiti od besedi k dejanjem. Kakor hitro je pa društvo ustanovljeno, ne sme pozabiti, da ima dvojno nalogo: **pridobivati nove člane** in pridobljene člane **krepiti s političnim, prosvetnim in gospodarskim delom**. Zapomnimo si, možje, sledeče: namen naše kmečke organizacije **ni in ne more biti edinole boj s klerikalci**, dosega po kmetih po večini vaško prerokanje. To bi pomenilo, če bi klerikalci izgini- li, bi izgubila taka organizacija pomen, ostala bi — brez programa. Kmečka zveza, kmečka politika ne sme nikoli pozabiti, da mora imeti naš kmečki program vsebino, tičečo se **izboljšanja kmečkih razmer**. Mi se bojujemo s klerikalizmom le zato, ker je nasprotnik in ovira izboljšanja, ne bojujemo se pa z njim le radi boja samega. Zato morajo naša društva gledati, da se bo z njih pomočjo dvignila naša **vaška politika** na resno in stvarno zasnovane temelje **vseslovenske kmečke politike**. Ne izpustimo izpred oči glavne naloge, ki čaka to kmečko politiko: **usposobiti slovenskega kmeta** za izpremembo gospodarske oblike, ki čaka našo kmetijo, **industrializacijo kmečkega obrata**. Dosedanji družabni red boleha pred vsem zato in je- či zlasti pod pezo militarizma, ker je človeška družba **pozabila na kmetijo**. V prejšnjem, t. j. 19. stoletju, se je razvila veleobrt, tovarništvo, in sicer enostransko. — Ljudje so posvetili vse svoje bistroumje izumom novih strojev, pridobivanju železa, jekla itd., zato je 19. stoletje **stoletje**

železa in tovarne. Kmetijo so pa čisto **zanemarili**. Da, še celo več: po odpravi tlake je začelo vedno bolj padati število tistih, ki so človeški družbi **pridelovali kruh**. S kmetov so namreč ljudje vedno bolj bežali v mesta in s tem množili število **konsumentov kruha**, katerega je kmetija pridelovala na **star način čedalje manj**. V tem tiči vzrok današnje draginje.

Zato mora postati 20. stoletje **stoletje kmeta**. Znaki tega se že kažejo. Bistroumnost ljudi se obrača od dosedanje tovarniške železarske in strojne tehnike čedalje bolj k zemljedelski tehniki. Ta preobrat pa pomeni **popolen preobrat dosedanjega življenja in dela na kmetih**. Po cellem svetu propada tista kmetija, ki se vzdržuje s tujimi delavci. Na njeno mesto pa stopa kmetija, obdelovana od **ene družine**, družeca se s sosedi v **zadrugo**, za ovladanje denarnih, strojnih, nakupnih in prodajnih potreb.

Kako velikanski pogled v bodočnost, kako ogromne naloge; v primeri z njimi je prekljanje z našimi politikujočimi in otročiji kaplani naravnost malenkostno. Kako važne naloge, kako resno delo čaka naše organizacije: pripraviti z združenimi močmi člane — kmete na te nove čase, ki nastopajo! **Ker le močni posamezniki ustvarijo močno celoto**.

To so naloge organiziranih kmetov. Kjer razmere še ne dopuščajo organizacije, pa nikakor ne sledi, da posamezniku ni treba, ali **ni mogoče nič delati**. V takih slučajih je posameznik dolžan, **da se na tako organizacijo pripravlja**. In sicer z **razmišljanjem, izobrazbo in delom**.

Glavo in možgane ima vsakdo izmed nas, nihče se torej ne more izgovarjati, da ne ve, kje začeti in da nima prilike za delo. **Odpri oči**, opazuj razmere okrog sebe, razmišljaj o njih in jih **primerjaj** z razmerami drugod, kamor prideš ali bereš v »Slovenskem Domu«. Kmalu spoznaš, da se giblje okrog tebe navidez mirno in enolično kmečko življenje po gotovih pravilih, da se razvija v gotovi smeri, da ne stoji vedno na enem in istem stališču. Kmalu se te poloti želja, **sodelovati** pri tem napredo-

vanju, želja, priti na to, kako bi sodeloval pri kmečki stvari.

Izobrazba je stvar, katera je dandanes dostopna vsakemu kmetu v zadnji gorski vasi. Vsak kraj ima dandanes svojo **poštno zvezo**, ki je podobna duševni žili, ki ga veže s celim ostalim svetom. Šola nas je naučila brati. **Porabimo** torej oboje s tem, da naročimo eno ali drugo knjigo in jo študiramo, če je podučna, čitamo, če je zabavna. Če nas je več v enem kraju takih, pišimo »Slovenskemu Domu« ali Kmečki pisarni za ustanovitev **javne knjižnice**.

Delo: Ne smeš obupati, dragi čitatelj, če prav si ne vemo v kako zapuščen gorski vasi, če nimaš prav nič somišljenikov, niti sredstev za knjige. Ne obupaj! Vršiš v prvi vrsti **vedno dolžnosti svojega stanu**. Bodi prepričan, da vsaka ura dela, prebita v polni samoti na njivi za plugom, ali v delavnici, vendar le ni zastoj, ni izgubljena niti zate, niti za napredek velike kmečke stvari. Vsaka brazda, vsak klas pomeni namreč pridelek, pomeni več ali manj vrednosti, torej večje ali manjše sredstvo za tvojo **gospodarsko samostojnost**. Kot dozori posamezno zrnje tako, da je jeseni na mernike pridelka, dozore tudi vse posamezne, od nikogar opažene ure našega tihega dela. Končno v ogromno zvezo slovanskega kmeta. Da, vsi ti posamezniki, resno izpolnjujoči dogodki našega kmečkega življenja so **prvi pogoj** za to, da dobi oblika naše kmečke organizacije svojo **vsebino**.

Zatorej, slovenski kmetje, na delo! Kjer še ni društva, naj nam bo njegova ustanovitev pred očmi, kjer bo društvo, naj nam bo red očmi izpolnjevanje posameznika, ker:

»Krepak posameznik, krepka slovenska celota.

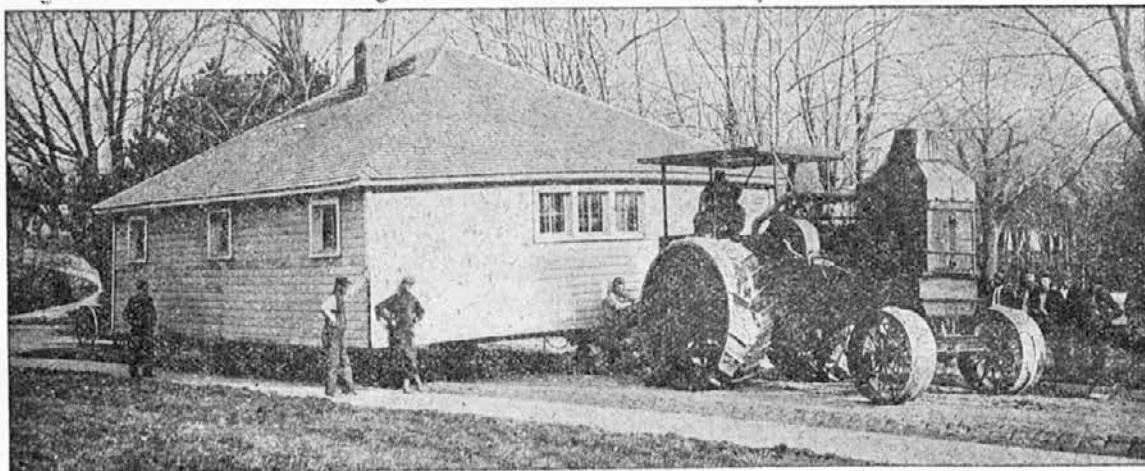
Razgled po svetu

Češki gasilci proti cerkvenim slavnostim.

Zveza čeških gasilcev je sklenila, da se nobeno češko gasilno društvo ne udeleži nobene cerkvene slavnosti. Češki gasilci ne bodo torej nič več delali parade pri procesijah.

Volilna reforma v Italiji.

Eno dobro stran bo imela italijansko-turška vojna za Italijo, namreč razširjenje volilne reforme. Dosedaj je volilcev tri milijone. To število se zviša na 8 in pol milijonov, in bi dobili volilno pravico tudi tisti, ki ne znajo brati in pisati. Teh je v Italiji še 48%. — Sedanji italijanski državni zbor šteje **508 poslancev**. Da bi vlada pridobila med poslanci večino za volilno preobnovo, poda obenem predlog, naj bi dobivali državni poslanci, ki so v Italiji dosedaj morali vršiti ta posel **brezplačno**, po 6000 K dijet.

V »Ameriki kar celo hišo prepeljejo,« tak pogovor se sliši pri nas marsikje. Toda malokdo si more prav predstavljati, kako neki bi se dalo kaj podobnega izvršiti. Zato

priobčujemo danes sliko, ki kaže, kako prepeljavajo v Ameriki hiše. Hiša na sliki je seveda lesena.

Goljuživ duhovnik.

Pred kratkim je umrl v praškem asilu Karla Boromeja neki gozdar Tuha, ki je zapustil v oporoki okroglo 1,600.000 K zavetišču za zanemarijene otroke na Dunaju. Hranilnične knjižice pa ni bilo mogoče najti ter so končno prišli na to, da je hranilno knjižico z 42.000 K neki duhovnik oddal praškemu bonificijevemu društvu. Namen tega društva je namreč ta, da zbira denar, s katerim se podpirajo klerikalni listi, kot so pri nas »Domoljub«, »Bogoljub«. Duhovnik se torej ni pomišljal, poveriti za revne otroke namenjenega denarja v klerikalne politične namene. Ali je to tudi versko - politično vprašanje, podpiranje sirot pa »čisto politično«, v katero se duhovščina ne vtikuje?

Največji parnik na svetu.

Dne 23. maja so izpustili v morje največji parnik na svetu, »Imperator«, ki je last Hamburg - Amerika - proge. Ker smo priobčili v »Slovenskem Domu« sliko tega največjega parnika na svetu, bo čitatelje gotovo zanimalo nekaj števil o tem pomorskem velikanu. Parnik je dolg 268 metrov. Spomladi leta 1913 bo ta velikanska ladja prvič preplula Ocean. Moštva bo 1100 mož. Prostora bo pa za 4000 pasažirjev. Priznati pa moramo, da ima ta ladja dovolj varnostnih priprav in da družba Hamburg - Amerika - proge ne bo tako lahkomišelnost postopala kot je postopala Withe - Stear - Line s svojim nesrečnim »Titanicom«.

Nemci se oborožujejo.

Na Nemškem ne poznajo v oboroževanju že prav nobene meje več. Zopet so sklenili zvišati število svojega vojaštva tako, da bo po letu 1915. na Nemškem s podčastniki in prostovoljci vred okrog 700.000 mož pod orožjem. Zaradi Nemcev se mora potem oboroževati cela Evropa.

Razširjajte od hiše do hiše »Slovenski Dom«.

Slovenija

s Kregar pred porotniki. V soboto je bila ta zanimiva obravnava pred celjsko poroto končana. Vsi obtoženci so bili oproščeni. K temu je pripomoglo pač največ to, da je Eržen, ki je bil za časa dotičnih volitev uradnik v trgovski in obrtniški zbornici, zagrešil iz bede več navadnih pomeverjenj. Te krivde so ga porotniki oprostili, vsled česar potem seve ni bilo mogoče drugače, da so oprostili tudi ostale obtožence radi volilnih sleparij. Za javnost torej izid obravnave ni pomemben; pomemben je za obtožence. Javnost pa zanimala to, kar je prišlo pri obravnavi na dan: način, kako so hoteli klerikalci priti do večine v trgovski in obrtniški zbornici in tako pridobiti dva deželnozborska mandata. Slovenska Ljudska Stranka, ki stavi svojo moč na take temelje, pač nima bodočnosti.

s Slovenski obrtniki na Spodnjem Štajerskem. V praznikih se je vršil v Celju prvi shod slovenskih obrtnikov, ki je nad vse pričakovanje dobro uspel. Udeležilo se ga je okrog 300 slovenskih obrtnikov. Prav veselo znamenje za nas je, da smo Slovenci končno na Štajerskem prišli do organizacije svojega obrtništva. Vsa nemškutarska gnezda in mesta so se tam vzdrževala le na ta način, da so se slovenski fantje pri nemških obrtnikih tekom učenja ponemškutarili. Sedaj bo pa to drugače. Obrtniki so sklenili pripravljalni odbor za osnivanje slovenske Zveze južnoštajerskih obrtnih in kolektivnih združenj. Ta vzame potem lahko v roke posredovanje pri nameščanju slovenskih obrtnih učencev, da pridejo k slovenskim mojstrom. Na Spod. Štajerskem je 315 ljudskih in meščanskih šol, katere obiskuje 41.000 dečkov. Iz šol pride vsako leto 5000 dečkov, od teh 5% nemških. 25% se jih posveti obrtnemu stanu. Iz tega je razvidno, koliko se nam narodno pogubi mladine. —

Dalje hočejo delovati tamošnji obrtniki na to, da pripravijo tla za osnivanje slovenske obrtno-trgovske zbornice za Južno Štajersko, ker je sedanja v Gradcu Slovencem krajno krivična. Leta 1902. je znašalo število obrtnih obratov na Zgornjem Štajerskem 11.708, na Srednjem Štajerskem 30.259 in na Spodnjem Štajerskem pa 17.160.

s **Državne ustanove za obrtno šolo v Ljubljani.** Na c. kr. državni obrtni šoli v Ljubljani (stavbno-obrtna šola, delovodska šola za kovinske obrti, mojstrska šola za mizarstvo, strokovna šola za lesno in kameno kiparstvo, ženska obrtna šola za šivanje perila in oblek, za umetno vezenje) je za prihodnje šolsko leto oddati več **državnih ustanov po 30 do 40 kron na mesec.** Prošnje za te ustanove je vložiti najkasneje do 20. junija t. l. pri šolskem ravnateljstvu, ki daje tudi vsa potrebna pojasnila.

gs **Mestna hranilnica ljubljanska** je izdala za preteklo leto **računski zaključek**, ki ga dobi vsak zastoj pri njej, če pride ponj, če pa piše, mu ga pa pošljejo po pošti. Iz tega zaključka je razvidno, da je imela ta hranilnica koncem leta 1911. **42 milijonov 201 tisoč 759 kron 72 vinarjev vlog**, ki so se zvišale proti prejšnjemu letu za **dva milijona 716 tisoč 187 kron 68 vinarjev.** Posojila na posestva in občinska posojila so znašala začetkom leta 1911. **31 milijonov 717 tisoč 211 kron 81 vinarjev** in so se zvišala tekom leta za **štiri milijone 200 tisoč 839 kron 6 vinarjev.** Ljudje so bili na vseh straneh v silnih denarnih potrebah in Mestna hranilnica ljubljanska je radevolje priskočila na pomoč, kjerkoli je mogla. Vseh prošnikov je bilo 889, ki so prosili skupaj za **10 milijonov 493 tisoč 632 kron** novih posojil, a se seveda vsem ni moglo ustreči. **Čisti dobiček za leto 1911 znaša 99 tisoč 922 kron 1 vinar.** Ako se pomisli, da hranilnica dela s tako majhnim dobičkom pri posameznih posojilih, ker ji je bilo vedno le mar pomagati ljudstvu, potem moramo priznati, da je omenjeni čisti dobiček prav lepa svota. Čisto imetje splošnega rezervnega zaklada znaša **en milijon 265 tisoč 506 kron 98 vinarjev**, vsega skupaj si je pa hranilnica prigospodarila tekom svojega 22letnega obstanka **en milijon 313 tisoč 816 kron 51 vinarjev.** Celokupno imetje vseh zakladov, katere upravlja hranilnica, je do konca leta 1911 naraslo na **44 milijonov 459 tisoč 911 kron 46 vin.** in se je tekom leta pomnožilo za **3 milijone 66 tisoč 826 kron 63 vin.** Denarni promet je znašal preteklo leto **nad 49 milijonov kron.** »Mestno hranilnico ljubljansko« je kot vselej **nadzorovala deželna vlada po cesarskem komisarju**, in sicer to leto c. kr. dež. vlade svetniku gosp. Ivanu Kremenšku. Večkrat so se blagajne in vrednostne listine nenapovedano pregledale in **vselej se je našlo, da je ves denar in vsa druga hranilnična vrednost v najlepšem redu in soglasju.** Zato

mora imeti vsak v »Mestno hranilnico ljubljansko« **popolno zaupanje**, ker ima pri njej **docela varno spravljene denar, da lahko mirno spi in se mu ni treba bati nikdar nobene nevarnosti izgube.**

s **Najizvrstnejše in pristno domače blago** je Kolinska kavna primes, zato se je tako zelo priljubila vsem slovenskim gospodinjam. Slovenske gospodinjje dobro vedo, da se samo s Kolinsko kavno primesjo da napraviti res dobra kava, to je taka kava, ki ima izvrsten okus, prijeten vonj in lepo barvo. Vedo tudi, da je Kolinska kavna primes najizdatnejša in torej tudi najcenejša, in da kava, kateri je pridelana Kolinska kavna primes, porabi dosti manj sladkorja. Znano je pa tudi slovenskim gospodinjam, da je Kolinska kavna primes pristno domače blago, in da Kolinska tovarna vsako leto daruje velike vsote za naše narodne in kulturne namene. Slovenskim gospodinjam lahko danes povemo, da je Kolinska tovarna vnovič darovala Družbi sv. Cirila in Metoda prav znatno vsoto. Nobene slovenske gospodinjje ne sme torej biti, ki bi ne kupovala in imela izvrstne in pristno domače Kolinske kavne primesi.

o Ljubljanska okolica o

lj **Sokol v Št. Vidu** priredi v korist sklada za Sokolski dom vrtno veselico, ki se vrši v nedeljo 2. junija 1912 ob 3. popoldne na vrtu br. Fr. Šušteršiča (pri Slepem Janezu) v Žapužah. — Spored: Šaljiva loterija. Šaljiva pošta. Ples. Pri veselici sodeluje veteranska godba iz Št. Vida. — Vstopnina prosta. — V slučaju slabega vremena se preloži veselica na prihodnjo nedeljo.

lj **Št. Vid nad Ljubljano.** V zadnjem »Domoljubu« je pa vendar enkrat mesto posvečenega dopisnika na njega komando č. g. župana Klanfarja z zlobno zavito lažjo pral. To pa zato, ker so se pošteni ljudje radi nove betonske ograje morali očitvidno zgražati, ter nekateri so celo baje napadali Klanfarjevega Toneta radi te zapravljivosti sosedovega denarja. Resnici na ljubo, da bode tudi javnost v tej luči spoznala Klanfarja in šentviške, po lisjaško zvite blagoslovljene hinavske škodaželneže svojih bližnjih, povemo to-le: Gospod Ivan Arhar in njega gospa Tilka, posestnik v Št. Vidu št. 18, sta še predno se je začela šola graditi, poprosila s pismeno prošnjo krajni šolski svet, da bi jima prepustil ob koncu hiše, ker se je sedaj zgradila betonska ograja, kolikor mogoče največ sveta ter ravno tako tudi za drugo njihovo hišo pa od zadaj poslopja. Ta prošnja je bila vložena na krajni šolski svet še leta 1910., okrog avgusta meseca. Na podlagi te prošnje sta omenjena prosilca neštetokrat povpraševala Klanfarjevega Toneta, koliko sveta da bosta zamogla dobiti od krajnega šolskega sveta, pa jima je vsikdar odgovoril, da še ni bila prošnja v

seji rešena in da on sam sploh ne sme nič ukreniti. Priporočil se je tudi gosp. Ivan Arhar članom krajnega šolskega sveta gg. Ivanu Bergantu iz Dravelj in Janezu Janču iz Vižmarjev, da bi bila njegovo prošnjo pri seji podpirala. Anton Kremžar, po domače Matevžev Tone, je pa res parkrat nagovarjal gosp. Arharja, da bi pustil njegove kostanje za Kautmanovo hišo posekati ter cesto znižati. Vse to pa je govoril v svojem in svojih sosedov interesu in v interesu Kautmanove botrce, da bi imela razgled po Št. Vidu, nikdar pa ni rekel, da je pooblaščenec Klanfarjev, kakor to trdi »Domoljubov« lažnjivec. — Da pa Kremžar res ni nastopal pri Arharju v Klanfarjevem imenu, je pa dokaz tudi to, da so bili sosedje Kremžarja že dogovorjeni, koliko bode kdo prispeval za ponižanje ceste in odstranjenje imenovanih kostanjev. Samo Kautmanova botra bi ne bila nič dala, akoravno bi bila imela največ užitka od tega, to pa baje za to, ker je sestrična Klanfarja. Ta Matevžev Tone je pa človek, ki grozno veliko govori, človek, ki ga šentviški brezvestneži na vse mogoče načine izkoriščajo, kakor v Dravljah Brenka. Ker se je pa kljub tej prošnji in na tolike opomine na župana vseeno zidala betonska ograja, je pa ga. Tilka Arhar ponovno vložila prošnjo na krajni šolski svet in šele tedaj se je ta prošnja rešila res na način, katerega je objavil »Domoljub«. Ako bi pa gosp. Josip Bernik, posestnik iz Podgore, kot dedič pokojnega, za šentviško mladež nepozabnega dobrotnika, Bitenca, ne bi bil pritiskal na Klanfarja in da bi se ljudje ne bi bili tako javno zgražali nad početjem Klanfarja, pa bi bila ta prošnja ravno tako zaspala kakor poprejšnja. To pa zato, ker je Arhar Žirovnikovega duha. Klanfarjev Tone je torej res pravičen in nepristranski človek. Za Jančevo hčer iz Vižmarjev izdal je ubožni list, za ničmanj kakor 130 K. Rokodeljski dom, ki smo ga vsi farani zidali, je njegov, za šolsko zasipanje baje ni več računal, kakor po 6 do 7 kron za meter, in ta material je bil celo **200 metrov oddaljen za voziti.** Svoto za vojaško prenočišče so morali Gunceljci in Stanečani izterjati, ne vemo pa še, kje je od drugih vasi denar. Posamezni posestniki ga še niso dobili, akoravno bode že kmalu leto minulo. Ako pa vloži kako upravičeno prošnjo naprednjak, se pa zgodi kakor z gospo Tilko Arhar. Iz tega tedaj sledi vsa Klanfarjeva pravičnost in nepristranost napram občanom. Sledi pa tudi to, da Klanfarja ali pa zamorca prati je neuspešno delo. Možje-volilci, v boj za pravico! Izvolite moža za župana v Šent Vidu.

lj **Iz Vevč.** Kaj je vse dovoljeno čukom iz D. M. v Poju? V ponedeljek, dne 27. t. m., se je vršila veselica dolških čukov, in te se je udeležila tudi poljska godba. Domov grede so, seve vsi »navdušeni«, kakor je že njihova navada, ponoči začeli trobiti **ob 2. uri po polnoči**, tako, da

so mirni ljudje bili popolnoma zbegani, ker niso vedeli, ali je požar ali je kaj drugega. Potem so začeli streljati z revolverjem. Ko bi se slučajno pripetilo v temni noči, da bi kaka oseba mimo prišla, bi se gotovo zgodila kaka nesreča. Opozarjamo slavno orožništvo, naj se bi v tem oziru naredilo red. In tudi gospoda župnika Milerja opozarjamo na to, da bi prej pomedel pred svojim pragom, potem se šele oziral po drugih, in naše mirno ljudstvo naj pusti v miru v cerkvi z lece, ker to je hiša molitve, nikakor pa ne hiša politike. Za danes toliko, ako pa ne bo miru, prihodnjič kaj več.

Ij Izanski »katoličan« v koprivju. Kako škodujejo duhovni veri s tem, da se brigajo bolj za politiko, kot za krščanske nauke, kažejo razmere na Igu. Tam imajo odličnega klerikalca Petrača p. d. Mrkuna, ki je bil radi ponarejanja 8 volilnih pooblastil obsojen na teden zapora z enim postom, in sicer pred kakimi šestimi tedni. Ta odličnjak je bil predsednik krajnega šolskega sveta in občinski odbornik. — Kljub svojemu »trdnemu, verskemu prepričanju« pa mož le še ne zna računati po **pravih računstvih**. Izkazalo se je namreč pri pregledovanju računov za popravilo šole, da se razume doslej šele na **računstvo klerikalnih koritarjev**: moral je pri zadnji seji šteti nazaj — **700 kron**. — Ker pa neodvisni izanski kmetje za **takšno »versko prepričanje«** nimajo pravega smisla, je mož sčrčal s predsedniškega mesta, kot je pred 14. dnevi iz občinskega odbora, nadomestuje ga podpredsednik Štrumbelj Iv. Veselo znamenje je, da so kmetje pokazali temu klerikalcu, da hočejo imeti na odličnih mestih ljudi **čistih računov**. Petraču je ostala sedaj samo še čast, da bo na prihodnjem političnem shodu zopet lahko dr. Šusteršiču nalival vodo. K maši hodi sedaj v koprivje.

Kakšni so naši »katoličani«, kaže tole: Klerikalci so se z župnikom skregali, in neki klerikalni odbornik je iz jeze na župnika silil kmečke moše med mašo, da **da za pijačo, če gredo od cerkve proč in v gostilno**. Može so pa povedali temu klerikalcu, da od božje službe ne gredo nikamor. Sam župnik se je napram nekemu naprednjaku izrazil glede klerikalnih odbornikov, naj se mu ne zameri, da sam ni vedel, da so klerikalni odborniki take cunje. Pri nas na Igu se torej najlepše vidi, **da tisti še ni najboljši kristjan, kdor voli duhovniške kandidate za poslance, da je za pravo vernost treba še kaj več, kot klerikalno prepričanje**.

Belokranjske novice

bk Iz Semiča. Slučajno sem prišel skupaj z nekim tujcem v pogovor o marsičem, tudi o kmetijstvu. Ker omenjeni tujec ni bil še nikoli v Beli Krajini, ga je tembolj zanimalo. Slednjič me opozori sam in pravi, kakšen je pa vaš župan? Slišal

sem, da je zelo podjeten človek, in kot tak tudi dober gospodar v občini, ter je gotovo tudi gledal na to, da boste imeli blizu Semiča kolodvor. Jel sem ga osupno gledati, kaj da je kar naenkrat govor napeljal na občinsko gospodarstvo in župana. Kako se je začudil, ko mu povem, da bode tričetrt ure kolodvor oddaljen, in da je temu kriv samo župan. Kar naenkrat pa pravi: sem si takoj predstavljal, ko sem prišel v Semič, da je občina v rokah esesesa, kajti le njim ni nobena reč sveta, na prvi pogled sem videl pokopališče vse razdrto, tako da se nisem upal iti mimo, boječ se, da se mi kamenje na glavo zruši. Tudi ceste so v zelo slabem stanju. Po trgu se pa kar jarki stekajo, ki dajo kaj neprijeten duh. In le tam se kaj takega vidi, kjer gospodarijo esesesi, kjer gospodarijo pametni in prevdarni ljudje, ne najdete kaj takega. — Gosp. župan, tak vtisk delate vi, oziroma vaše gospodarstvo v občini. Čemu vendar toliko doklade, potem sejmi, takozvani »col« in drugo, ki da dosti denarja občinski blagajni, a se nič ne popravi, da bi bilo komu kaj podobnega. Torej, na delo gosp. župan!

bk S Kota. »Domobljub« vedno blebeče, češ tako izborna je izpadel Jarč Dermastijev shod na Belo nedeljo pri njihovem somišljeniku Smiletu, da kako so ljudje poslušali Dermastijev imeniten govor in Jarčev, ter da je neki mož iz Semiča povedal, kako je Mazelle lagal pri Sepaharju. Čudno se nam zdi, zakaj vendar »Lažiljub« ne pove imena tega moža. Se najbrže ne upa izdati imena, ker bi morda šel ta velikan, oziroma modrijan ričet jest. Dalje pravi »Lažiljubov« dopisnik, da so mnogi kmetje rekli, da se jim še danes čudno vidi, da so mogli voliti Mazelleta. Mi pa pravimo, da je ravno nasprotno. Vsi se še danes čudijo in jim je žal, tistim, ki so poslušali mlekozobnega kaplančeta in volili »Mastina«, **kar se jim že danes splačuje pri gradnji železnice**. — Če pride domačin prosit dela, ga ne dobi, se ga spodi, rekoč: marš! za te ni tu dela! i. t. d., a če pride kak italijanski polentar, ta dobi takoj delo. Vidiš sedaj, dragi kmet, to je krivo vse, ko si poslušal župnike in druge pristaše ter volil Dermastijo, ki se briga le za svoje polentarije, da dobivajo delo, a ti avstrijski državljani, moraš iti v Ameriko kruha iskati. Vidiš, to ne moreš nikomur potožiti, ker imaš za zastopnika faliranega profesorja v deželni zboru. A če bi imel zastopnika-kmeta in v bližini, bi mu lahko potožil in ga prosil za svet, a to ti sedaj ni mogoče, ker nočeš **misлити s svojo glavo, ter zatajuješ svojega brata, a tujcu, ki ga nisi še nikdar videl, mu pa zupaš svoje gospodarstvo**. Dragi kmet, ne vzemi v zlo te besede, ker vem da si samo po zapeljivcih prišel do tega koraka, in kar pa ni še nič zamujeno. Še se lahko vse popravi pri bodočih volitvah, za katere se že sedaj klerikalci pehajo po vaseh in norijo ubogega kmeta. A ti kmet, bodi

pameten in ne poslušaj krive ljubljanske preroke kakor sta Jarč in Dermastija! **Pokaži jima vrata in hrbet!**

bk Iz Pekove vasi. Bil sem v gostilni nekega bolj klerikalnega gostilničarja, poslušal sem razne govorice od možev, med katerimi je bil tudi neki trgovec ter jamral, češ kako slabe kupčije da so, in da je slabše kot preje, ko se ni železnica gradila, nakar sem postal bolj pozoren ter sem radoveden vprašal trgovca, da kako je to mogoče, nakar mi z nič kaj prijetnim imenom omeni Lončariča, rekoč, ta hudič vsem trgovcem delo jemlje, ker vse sili, da morajo vsi pri njem kupovati, ker ima po celi progi nastavljene beznice. Začudeno pogledam, bolje rečeno, sočutno ter vprašam, kako to, da je dobil koncesijo za trgovino? Mi zopet odgovori: jaz sem že vprašal pri oblasti, a se mi je reklo, da je tudi Lončarič avstrijski državljani. Nato je odšel obupan iz hiše. Sedaj ba vprašali deželni odbor, oziroma okrajno glavarstvo, ali je Lončarič tudi **sprašan trgovec**, da sme tako delati, kar se njemu zljubi? Ali imate Belokranjce **samo za davke plačevati in glasovati za klerikalne namene, a zaslužiti ne smemo nič?**

bk S Suhorja. V »Slovenca« z dne 26. maja se peha neko, na duši in telesu bolno kljuse, v bivšega naprednega župana Tomca ter hvali velike zasluge gerenta Klemenčiča iz Sela. Mi pa, ki poznamo Tomca kakor Klemenčiča, pa odgovorimo: Pravi gerent, ki opravlja vse posle, je **fajmošter, zato bi rad zavlekel se en čas volitve, da bi še delj časa gospodaril v občini**. Mi pa, ki plačujemo velike davke in doklade, pa zahtevamo volitev, ker bi bil že zadnji čas, da se tudi v naši občini naravi red. Ker če je Tone kaj zakrivil kot župan, ga imamo kje držati, Klemenčiča in fajmoštra **pa nikjer**.

bk Iz Gradaca. Pred volitvami bil je poslanec Jarč v Vranovičih. Tam se je ta gospod hvalil na vse pretege, kaj da je že storil za Belo Krajino in kaj še bo. Mi pa pravimo: nič nisi in nič ne boš! No, pač smo pa opazili zadnji čas nekaj novega, da ima Janez Rakar dva junca v reji, enega ima od zunaj pred hišo privezanega na verigi, drugega pa nekje v hlevu skritega. To podporo mu je baje preskrbel Janez Pelc, zato ker se je pri volitvah potegoval hlabro za klerikalno stranko. Želimo Rakarju dober uspeh, da bi ga opazili kmalu kje na sejmu z njegovo rejo.

bk Iz Gradaca. Pri nas imamo dva mesarja. Zakaj ta dva meso trgata, namesto sekata, kdor ugame, dobi tisoč kron, katere ima shranjene Žane Jarč v Žužemperku. Zato bi prosili, naj bi slavno c. kr. okrajno glavarstvo poizvedelo, kako je prišel Jarčev Jakša do mesarske obrti. Nam je znano, da je bil ta človek 14 dni v Litiji **kot mizarski pomočnik**, in zdaj nam kar naenkrat živino »seka«. Pišemo te vrstice iz usmiljenja do živali. Povprašajte še malo pri metliških mesarjih, zve-

delo se bode vse natanko. Toliko za danes, drugič nekoliko več.

bk Gradac. V nedeljo, dne 19. t. m., imeli so naši dobri ljudski zastopniki javen shod napovedan pri farni cerkvi. Bili so namreč Jarac, Dermastija, vul. Dremacija, in pa Bajskov Tine. Ko so pa ti gospodje zagledali množico naprednih kmetov pred seboj, začeli so glave skupaj stikati, kaj jim je sedaj storiti. Seveda naprednih kmetov ne morejo farbat, a njihovih je pa premalo. In dal jim je svet, za šest tisoč kron kupljeni neizučeni mesar Jakša: »ja, gospodi, tukaj bi nam blo vroče, hodimo rajši v farovž, tam nam bo bolj varno.« In zginili so kakor poparjeni tam, kamor spadajo. To naj bodo kmečki zastopniki. Shod je otvoril Jarac sam pri zaprtih vratih in oknih. Za predsednico so baje izvolili župnikovo kuharico, ker moških poslušalcev ni bilo. Bog se usmili!

Pkc.

o Dolenjske novice o

d Osebna vest. Sodni praktikant gosp. Rado Jermán je imenovan za c. kr. avskultanta pri c. kr. okrožnem sodišču v Novem mestu.

d Iz Dobropolj. (Ja ključev o gospodarstvo.) Nedavno je »Slovenski Dom« opisal Jakličovo živinorejsko zadruge: kako so biki redili, kako so isti krave kvarili, koliko škode in izgube je bilo pri tem, kako dragega merjasca so imeli, koliko je stalo krmljenje in končno, kako so ga redili. V tem zadnjem odstavku pa ni bilo vse pojasnjeno. Zgodilo se je to tako-le: V letu 1911., okrog Male maše, ko je bila huda suša, pokliče ravnatelj Štupnik nekaj mož, da bi njegove prašiče v zadruge poklali. Ko so tisti prišli, so povedali gospodu ravnatelju, da so še presuhi. Ali ker jim niso več imeli kaj jesti dati, so jih morali vseeno zaklati. In da bi več vrgli, jih je ravnatelj Štupnik vzel v račun po 1 K 20 v za kilogram, dasiravno smo drugi kmetje takrat najlepše blago prodajali po 1 K 10 vinarjev. Tako se delajo računi in ni strela, da bi potem povsod ne bil dobiček izkazan. V istem času je tudi zahteval mlekar, ki je mrjasca krmlil, da naj mu ga stehtajo, ker ga bo prišel rediti, češ, koliko bo težji v enem mesecu. Takrat je tehtal 265 kg. Potem so ga cel mesec basali z najboljšimi krmili in zopet stehtali; drugič pa je tehtal samo 243 kg. In zopet ga je mlekar redil ves mesec ter so ga zopet tehtali, takraj pa je imel merjasec samo še 222 kg. In mlekar je popolnoma obupal ter je prosil, naj ga brž zakoljejo, ker je sicer mogoče, da naenkrat lahko popolnoma izgine. Pravijo, da so ga tako ujedli le uši. — Zadrugo pri nas izkoriščajo nekateri ljudje strašno. Ali je treba dajati plačo štirim osebam mesečno po sto kron za to, da lenarijo tam okrog. Zdaj pa je začelo še malo pokati. Znani mlekar, ki zna tako izvrstno rediti

prašiče, jo je pobrisal, mlekarja je preč, zdaj bo kmalu sledila še zadruga. Kdor količkaj pozna stanje zadruge, ta ve, da samo še životari. V zadnjih dveh letih so odstopili vsi boljši posestniki, večinoma na skrivnem, ostali so le tisti, ki ne morejo proč, ker ne morejo plačati dolga. Nekaj je pa še takih, ki o vsem tem gospodarstvu ničesar ne vedo. Nekoč je dr. Tavčar rekel na shodu, da stavi glavo, da ne bo čez sedem let v Dobropoljan zadruge. In če napravijo danes natančen račun, je polom čisto gotov. Seveda bo Jaklič še naprej rinil, kakor z mlekarjo, dasiravno mu je bilo znano, da je že deset let zgubo delala. Zato pa išče Jaklič za odbor vedno nove moze, ker oni izstopajo, ki poznajo razmere. Zgoditi se zna v kratkem, kakor z mlekarjo, in takrat bo joj! Zato pa, kmetje, odprite oči, dokler je še čas in pustite Jakliča z ravnateljem Štupnikom sama v zadruge. Ti imajo vile, kmetje pa samo strah za svoje premoženje, ki plava v vedni nevarnosti.

d Iz Dobropolj. Nenavaden govor se je slišal z lece dne 27. maja t. l. v Dobropoljah. Prišel je nekje od Gorenjske nek gospod, v vnanji obleki videti duhovnik. Ker mi baš dosedaj ni veliko znan, ne morem vedeti o njegovih razmerah veliko, toliko pa vendar moram povdarjati, da ima gospod precej namazan jeziček. Ker je pa tudi nekaj resnice povdarjal, ga ne moremo kar popolnoma zavreči. Samo toliko ga vprašamo, zakaj ga tako srbijo dobropoljski neodvisni kmetje? Mar niso gospodje s tem zadovoljni, da jih moramo mastno plačevati; zato se pa zahvaljujejo s psovskami z lece. Mi si vsaj mislimo, da to niso nobeni Kristusovi nauki. Veste, gospodine, da mi vam tak svet damo, da **lepa beseda lepo mesto najde.** Če bo pa kar vseprek: križaj ga, križaj ga! si pa le zapomnite, da bo prišel čas, ko boste sami sebe križali. Ker je gospod več reči povdarjal o mladenčih in Marijine družbe tako nekako povzdigoval, vprašamo ga, kako bi pa vendar bilo, ako bi bili vsi ljudje duhovniki, ali vsi marinarji ali pa vse marinarice, ja, koga bi pa potem učili, za koga pa imamo vas? Ker imate pa toliko čez napredne liste, zakaj pa mi vam nič ne očitamo? Tisti vaš »Domoljub«, ki nikoli drugače resnice ne pove, kakor takrat, kadar ga državni pravdnik zapleni. Takrat je pošten, ko je bel. Seveda gospodom gre to-le malo v lase, zakaj, pri nas se je prejšnje število »Domoljubovih« naročnikov zmanjšalo, ko nimajo več v materni skrinjici, da bi jih plačevali. Gospod je tudi omenil, da drug nima »Slovenskega Doma«, nego tisti, ki ga zastoja dobiva. Mi vam v javnosti povemo, da mi ga sploh ne maramo zastoni, ampak **vaši pristaši, ti bi ga radi čitali zastoni z nami.** (Opomba uprav.: Kar se razpošilja »Slovenskega Doma«, ne gre doben izvod zastoni, ker ga pošiljamo brez izjeme samo plačujočim naročnikom, torej zavednim

možem.) — Nadalje vas vprašamo, s kakim namenom ste pokazali z levo roko tja nekam proti Zagorici? Mogoče so tam kaki brezverci? Veste gospod, s tako bedarijo ni treba več v Dobropolje hoditi, kozle streljati, le raje ostanite doma v Ljubljani, zakaj ker faktum je, da kakor stara ptica poje, tako tudi mladiči čivkajo. Nadalje vas vprašamo, s kakim namenom se vtikate v maškerade? Da ne sme nobena gospodinja dati maškeradam jajca in več takih reči!? Seveda, vam bi bilo najljubše, ako bi vse povsod sami pobrali, na pr. kakor v dvorani. Mož je tudi pripomnil in svoj nos vtaknil v fantovski tolar ob poroki, da bi bilo boljše, da bi tisti denar, ki ga dobijo od ženina, dali za »Slovensko Stražo«, nego ga da zapijejo. Zoper to nismo bog ve kako, ampak zakaj pa ravno za »Slovensko Stražo«, zakaj pa ne za revne občine Videm ali Podgora? Kako korist pa imamo mi od »Sl. St.«? Pa to vam ravno ne zamerimo veliko, ker vsak mlinar obrača vodo na svoj mlin. Nadalje se je gospod izrazil, da je danes največji praznik nedolžnih mladeničev in deklic. Zakaj pa za nas druge ne, mogoče smo mi kaki Indijanci? Radovedni smo, ako se bodo nas gospodje tudi jeseni izogibali, kakor sedaj, ko bodo s **svojimi malhami beračili od hiše do hiše.** Takrat jim je pa **vse dobro, naj bo liberallec ali pa klerikalec.** Zagotavljamo vas, da bodo prišli časi, ko boste bolj polahko podučevali Kristusove nauke, kakor sedaj, zakaj ko enkrat dospeš na hrib, se moraš vrniti v nižavo. — **Več neodvisnih kmetov.**

d Iz Št. Janža. Kar je pisal ljubljanski škof v njegovem listu, števil. 5, dne 24. aprila t. l., je vse nesramna laž. Zakaj jaz njemu, če hoče, pri sodnji s prisego potrdim, da je on vodja vse farške politike in hudobije, ker ali ni to hudobija, kar so v Šent Janžu misijonarji iz njegovega lista prebiral, namreč da bo vsak, kdor bere »Zarjo«, »Slovenski Dom«, »Dan« itd. večno frdaman, in tisti ne bo dobil na zadnjo uro odveze. Tudi je nek misijonar pridigoval, da liberalni poslanci na Dunaju samo nejevero in krivoverstvo oznanjujejo, in tudi je rekel, da je sedaj ves Dunaj krivoverski, in da tudi socialnidemokrati samo hudobijo po Dunaju delajo. Še nekaj od škofovih lepih naukov. On je bil v Tržišah pri Sv. Trojici, kjer je njegova natura precej bila očita, ker ni hotel župnik Vidmar nekega otroka krstiti, ker ga je prinesel »liberallec« Jelenc. Otrok je bil **brez krsta 40 dni.** Župnik Vidmar je na moji ušesi rekel približno takole: »jaz ne smem nobene takega za botra sprejeti, kateri bere »Slov. Dom«, »Zarjo«, »Dan« itd. Meni je škof ostro prepovedal.« Zatorej jaz vprašam tistega polno politikujočega škofa, kaj on doprinaša, ko hodi po svetu pod božjo prisego, da nič drugega, ko zdražbe. Ja, lep duhovski vodja, saj je že vse farje tako pohujšal, da nobeden nič dobrega in lepega nikoli s prižnice ne govori. Škof, za

danes dosti, ali če hočeš, drugi pot dobiš še veliko več. Saj veš, kake bukve si dal ven. Vprašam te, ali so tiste bukve za mladino, da jih bere? Ne, fej te bodi. Tudi še nekaj od šentjanskega žup. Bajca. Na praznik Vnebohod je zjutraj vpil s prižnice: ti si obljubil misijonarjem in meni, da ne boš več bral »Slov. Dom«, tisti grdi in nesramni list, pa ga še bereš; ti si naredil rop božji, ko si nam obljubil, da ga boš pustil, kot bi bil samemu bogu obljubil to. Torej že misli Bajec, da je on bog, pa sta z bogom daleč proč.

d Št. Janž. V »Domoljubu« perejo misijon in pravijo, da so misijonski odmevi že dva meseca poprej vrabčiči čivkali. To je pa »fajn! Zakaj pa ni Bajec to vrabčije čivkanje na gramofonske plošče vzel, seveda na račun deželnih ali pa občinskih stroškov, pa bi ne bilo treba ne misijonarjev in Bajcu bi ne bilo treba toliko se truditi s svojim zagovarjanjem. V »Domoljubu« se tudi govori, kako je neki »Hanzel« napadel pridšček misijonarja v železniškem vozu. — Ljudvik, če te »Domoljub« pere, te prav gotovo ne bo »Slovenski Dom«. Resnica pa je, da je omenjeni »Hanzel« ožigosal le tvoje postopanje, ker je rekel, da bodeš takoj prvo nedeljo po misijonu vse razdril pri faranih, kar bodo misijonarji s trudom v enem tednu skupaj spravili i. t. d. Ljudvik, ali ni temu tako!? Vse si že razdril s par nežnimi pridigami. Ljudvik, zakaj si pa ne upaš povedati in natančno do pičice pojasniti faranom, kaj se je o odmevu misijona resničnega pisalo in kaj ne? Kaj neda, ker veš, da je vse taka resnica, o kateri bi farani po tvojem mnenju ne smeli vedeti. »Slovenski Dom« pa vedno tvoje grehe razkrinkuje, katerih »Domoljub« nikakor ne more prikriti. Ljudvik, mi vemo iz zanesljivega vira, da so se misijonarji kesali, ko so prišli v faro, kjer se seje mesto besede božje politično sovraštvo raz prižnice. Ljudvik, zakaj je misijonar izpraševal po vaseh za raznimi imeni, mar ne za to, ker je bil za to naučen? Ljudvik, zakaj tako groziš s pogubljenjem tistim, ki liberalno časopisje bero; pusti jih, naj bodo zaradi tega, če zvedo farške lumparije, »pogubljeni«, te saj v nebesih ne bodo grdo gledali. Povemo ti pa: »le počasi voziti«, ker tvoj politični »koleselj« je zelo slab postal, da se ti prehitro ne izrabi, ker potem bi bili mi primorani ti kupiti takšnega, da bi te ven in ven iz šentjanske fare za vselej odpeljal.

d Št. Janž. Dolgo smo gledali, kaj naj pomenijo tista stara, pokonci stoječa vrata, in razbiti deli zabojev okrog farovskega vodnjaka. Mislili smo že, da imajo čuki v pogled razpostavljene kulise njih odra. Zadnji čas so se pa te kulise za nekaj predrugačile in za njimi ima k. k. Postekspedient A. Brodschneider nasajeno zelenjavo. Ker mu je pa ta prostor premajhen, mu je župnik Bajec dovolil zelenjavo nasaditi še okrog pokojnega Komljančevega Toneta kapelice. Kapelica je posve-

čena sv. Uršuli, sedaj bo pa menda Cili Brodschneiderjevi, ko tako oblastno gospodari okrog nje. Nasajeno je bilo lepo tično grmovje in sedaj je vse poruvano. Pokojni Komljančev Tone je dal sezidati kapelico na svoje stroške ter jo jako okrašeno vzdrževal. Zapustil je tudi fond, iz katerega naj se za vedno tako vzdržuje. Sedaj pa pogledajmo, kako izgleda, ter vprašamo Bajca: Ali kaj veste, kje je tisti fond in za kaj naj se od njega obresti porabijo? — Mar mislite, da se kapelice okrašajo s solato in drugo zelenjavo, kakor kak čebelnjak, če stoji v zelenjadnem vrtu? Gosp. Bajec, take stvari imejte v redu, ne pa politikovati, pa bo vas občinstvo spoštovalo.

Klerikalni kmet.

d Iz občine Prečna. Kaj, kako in kakšen je bil prejšnji klerikalni mežnar na Dol. Kamencah? Kako se je on zanimal za cerkev? Tako, da so ga v zahvalo iztirali, ker so imeli dolžnost. Če bi bil še kaj časa tak »mežnar«, bi se kmalu cerkev razsula in podrta, saj je že tako čez streho teklo. No, sedanji, novi, ameriški »mežnar« je komaj spravil cerkev v stan, kakor se spodobi. Kaj bi bilo še potem, ko je mislil biti baje župan, pa mu je spodletelo. Mežnarijo je pustil podreti brez vsakega dovoljenja. Travniki so imeli v najemu, pa je prav malo plačeval od njega, on pa pravi da je dosti dajal. No, gospod župnik in Planinšek, gotovo pojasnita, kje je najemščina. Ko bi Planinšek dajal vsoto 30 kron na leto, bi bilo v 26. letih, kar je bil on »mežnar«, že 780 kron že samo od tega, nekaj pa tistega tudi, kar ljudje iz proste roke dajo. Saj že vemo, kako je. Fajmošter in Planinšek sta delala, kakor sta hotela, ker sta bila kakor eden.

Vsevedež.

d Iz Tržišča jo mahnem proti Polju, že me sreča mali dečko. »Stric, danes pa vem zopet nekaj novega! Ko so imeli naši čuki na praznik Vnebovhoda svojo ustanovitev, se je ponudil Platiščetov Francelj za govornika, veste, to je tako brazdov, da smo se vsi smejali. Rekel je tudi po latinsko: viribus unitis, in predstavil po naše: »Druge moči«, torej da druge moči nas podpirajo. Ko sem ga pa nekoč vprašal, kdo ga je to naučil, je rekel, da so mu to fajmošter spisali. Veste, stric, farucelj je rekel, da bo dal vse liberalce v cajtenge, pozabil pa je, da na Malkovcu neka marnarica leže — menda zopet čuke, slišal sem, da jih bo še nekaj letos v tej družbi. Veste, stric, to pa ne bodo klopotci. Tudi sem slišal pretečeno nedeljo, kako je nekdo v cerkvi na glas na prižnico župniku odgovarjal, a župnik se je togotil, da ga bo sodniji ovadil; ker pa je dotičnik bil klerikalec, je župnik takoj obmolčal. Tudi to moram povedati, da je Franc Zorc iz Mlatič, sin-največjega klerusa, v noči dne 26. maja t. l. Žitnikovega fanta tako po glavi z železno palico udaril, da je v nekaj minutah umrl. Stric, zdaj moram pa oditi,

mogoče spet farucelj kje posluša, ga je povsod zadosti, zmiraj pod kakšnim oknom stoji. Zdravi.

d Iz Velike doline se nam piše: Sklicevaje se na § 19. tisk. zak. zaradi v »Slov. Domu«, št. 21, stran 5, z dne 25. maja 1912, zahtevam sledeči popravek: Ni res, da celo še jaz, župnik, sam berem »Slovenski Dom«, in da ga mi da neka prijateljica od drugega naročnika; res pa je, da mi »Obrambno društvo« pošilja izrezke in tako zvem, kaj piše o meni »Slovenski Dom«. — Velika dolina, dne 25. maja 1912. — Janez Gnjezda, župnik.

d Iz Mokronoga. Z ozirom na notico v »Domoljubu« št. 20, odgovarjam sledeče: Naj se gospodje mokronoški klerikalci ne vesele preveč in prehitro, ker sem prepustil pri tukajšnjemu »Sokolu« načelniško mesto drugemu. Za vzroke, ki jih navajate z velikim veseljem, ste se zelo na široko in dolgo zmotili; imel sem druge razloge, ki so me napotili k temu koraku, a ne tiste, ki jih citirate na rovaš sokolskega društva, ki se za negotno čivkanje iz čukovskega dupla niti ne zmeni. Tedaj, nehajte se veseliti, ker jaz sem še vedno Sokol in akotudi bi kdaj izstopil, stanem zvest vzvišeni sokolski ideji. Ne zmotite se več tako daleč, kajti k čukovem duplu se ne približam niti od daleč. Drugikrat ne hvallite dneva pred večerom, da se ne prehitite in ker se radi — zmotite. Naglica, pravi, ni nikjer dobra! Ivan Mevželj.

o Gorenjske novice o

g Občni zbor zadružne bolniške blagajne na Bledu se vrši dne 9. junija 1912 v nedeljo popoldne ob 2. uri v hotelu »Triglav« na Bledu. — Dnevni red: 1. Branje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo o delovanju. 3. Poročilo o računu za leto 1911. 4. Razni nasveti.

g Lučne nad Gorenjo vasjo. Ko so imeli v Zgor. Zadobju letošnji predpust pri Bradeški z velikim veseljem svatovščino, je prišel med svate tudi človek majhne postave, prebrisane glave. Prisedel je v hišo, kot bi bil tudi vabljen, povabil se je pa sam. Plesal je s svojo ljubljenco, da se je kar kadilo, in opazoval vedno, kje je kaj, kar bi se djalo pod zob. Ob eni ponoči zapazi v nekem štiblcu na peči skledo, polno mesa. Stegne se in vzame kos, vreden 4—5 K, steče vun v temno noč in tam ga začne trgati, kot osel kozo. Neki fant ga je zapazil, ko se je obiral z njim. Začeli so gledati, kje je meso, da bi ga pripravili za kosilo, a žalostni so bili, ko niso dobili mesa. Ko je prišel v nedeljo k cerkvi, so ga vprašali, če ve, kje bo kmalu zopet kakšna svatovščina. Temu lačnemu plesalcu bi pripomnili, da se je fajmošter kregal pri vsaki priložnosti, da se iz Zgor. Zadobja po Spodnjih Zadobju po oknih obešajo in ne dajo v ponočnem času miru. Ta človek spada namreč pod tisto tercijsko družbo, ki dela samo združbe in čenče. Ker

menijo, če so klerikalci, potem so pa bolj sveti, kot drugi ljudje in smejo celo faro čez zobe vleči. Mislijo, da pobožnost zadostuje samo na jeziku. Naj torej začno ti pobožnjaki v hlačah in krilih, poboljšati najprej — sebe.

o Notranjske novice o

n **Društvo »Sokolski dom« v Postojni** priredi v nedeljo, dne 14. julija veliko veselico na prostem. Naj bi bratska društva v okolici upoštevala to dejstvo in ne prirejala veselice na ta dan.

n **Postojnski orkester.** V nedeljo, dne 2. junija t. l. priredi »Postojnski orkester« v »Narodnem hotelu« ob 8. zvečer koncert z mnogovrstnim sporedom. Na programu so orkestrske in pevske točke novejšje izdaje. Kakor nam je znan orkester že iz prejšnjih prireditev, je pričakovati ta večer obilo glasbenega užitka, zato opozarjamo prijatelje glasbene umetnosti, da ta večer ne ostanejo doma, ampak se udeležijo koncerta s svojimi družinami in prijatelji v obilnem številu. Čisti dohodek je namenjen v poplačilo dolga na klavirju in muzikalijah in deloma v narodne namene. Kakor znano, prireja orkester koncerte le v zgolj narodne in dobrodelne namene in ne v svoj prid. Ker pa nima v izvrševanje tega blagega namena dovolj sredstev na razpolago, menimo inštrumentov in muzikalij, zato se to pot napravi koncert le v ta namen, kar se dosedaj še ni zgodilo, ker sicer ni mogoče vršiti nadalje tega blagega namena, ki si ga je začrtal orkester. Člani itak sami vplačujejo mesečne doneske po 1 K, a to je le za tekoče stroške. Pri nabavi klavirja pa apeliramo na prijatelje glasbene umetnosti in napredka ter društvenega življenja, da nam priskočijo gmotno na pomoč pri tem koncertu. Toliko v pojasnilo, da ne bo napakega mnenja.

n **Postojnski planinci prirede** v četrtek dne 6. junija t. l. ob lepem vremenu pešizlet čez Črni žleb na Cerknisko jezero in Cerknico. Sestanek v hotelu »Žumer«. Odhod iz Postojne točno ob 1. popoldne. Zbirališče v hotelu pri »Kroni«.

n **Samomor v Postojni.** V noči od 28. na 29. maja se je ustrelil znani kovač Ig. Vilhar. Vzrok samomora je najbrže nesrečna ljubezen. Ustrelil se je pred vrati svoje ljubice.

Ostali slovenski kraji

o **Ciril - Metodova šola postala »čukarija«.** Po vsem Slovenskem grme klerikalci s prižnic proti naši šolski družbi, čeprav ima v naslovu ime dveh katoliških svetnikov. Zato se pa sliši zelo čudno, da prirede v telovadnici njene šole v Št. Rupertu pri Velikovcu čuki »mladeniški tabore«, kjer svoj čas vodja tamošnje šole ni smel priobčiti nedolžne narodne igre, češ,

da je »brezverska«. Klerikalna nesramnost je pač vsega zmožna.

o **V Bazovici pri Trstu** je priredila domača podružnica sv. Cirila in Metoda dne 19. maja veselico z raznovrstnim sporedom. Z ozirom na dobrodelni namen je prihitelo ljudstva nenavadno mnogo. Veselica se je v vsakem oziru imenitno obnesla, tako da bo Ciril-Metodova družba prejela precejšnjo svoto. Sploh se Bazovica zadnji čas ponaša z raznimi prireditvami, kar je res vse hvale vredno. Tudi se je pred kratkem v tej vasi osnovalo »Olepševalno društvo«. Bazovica je itak na glasu kot ena najlepših vasi v zgornji okolici, samo škoda, da leži preveč na celinu, to je, da nima primerne zveza z mestom, in da je precej daleč od železnice. Sicer se po Bazovici kaj pridno gibljejo in upati je, da dosežejo tudi oni večje prometne ugodnosti.

o **Na Proseku pri Trstu,** v prostorih gosp. Drag. Starec, je ondodna Ciril-Metodova podružnica na binkoštni ponedeljek priredila slavnost s plesom. Udeležba je bila v kljub neugodnemu vremenu povoljna. Zabava je bila živahna in neprisljena. Zlasti pevske točke so se izvajale precizno. Človeka mora res v dno duše veseliti, ko vidi, kako vneta je tržaška okolica za Ciril-Metodovo družbo. Povsod se prirejajo v to svrhu veselice, povsod se nabirajo darovi, povsod se v to svrhu pleše. V tržaški okolici ni sploh nobenega pravega Slovenca, kateri bi bil tej družbi nasproten.

o **Italijanski vojaki,** ki se vračajo iz Tripolisa v Benečijo, so kaj slovesno sprejeti, domačini jih kar neso domov. Med laškim Vidmom in Čedadom je pred kratkem šla blizu tisoč ljudi broječa množica, pred katero je šla fanfara 12 mož, za njo pa so nesli domačini na ramah pet vojakov, ki so se vrnili z bojišča, čili in zdravi seveda, in ti so bili predmet presrečnih ovacij, zlasti so jih milo pogledovala lepa dekleta, katera so imela posebno dopadajenje nad mladimi vojaki.

Gospodarstvo.

Vinogradniški tečaji.

C. kr. vinarski nadzornik za Kranjsko, gosp. B. Skalický, priredi tekom tega poletja več praktičnih, poučnih tečajev za vinogradnike, pri katerih bode poučeval o zelenem cepljenju in poletnem obdelovanju trt, zatiranju trtnih škodljivcev, zlasti pa peronosporo po najnovejših izkušnjah in bo odgovarjal na vsakovrstna strokovna vprašanja.

Tečaji se vrše na prostem, v vinogradih in zato le ob ugodnem vremenu.

Taki tečaji se bodo vršili:

1. V sredo, dne 29. maja ob 8. zjutraj na Slapu pri Vipavi;

2. isti dan popoldne ob 3. v Vrhpolju pri Vipavi;

3. v četrtek, dne 30. maja ob 8. zjutraj v Šturiji pri Vipavi;

4. v nedeljo, dne 2. junija ob 8. zjutraj v Št. Rupertu na Dolenjskem;

5. isti dan ob 3. popoldne v Tržišču na Dolenjskem;

6. v torek, dne 4. junija ob 8. zjutraj v Dolžu na Dolenjskem;

7. v sredo, dne 5. junija ob 9. zjutraj na Rigi pri Toplicah;

8. v četrtek, dne 6. junija ob 3. popoldne v Šmarjeti;

9. v petek, dne 7. junija ob 2. popoldne na Dvoru pri Soteski;

10. v soboto, dne 8. junija ob 8. zjutraj v Doberničah;

11. isti dan ob 3. popoldne v Golobinju pri Mirni peči;

12. v nedeljo, dne 9. junija ob 3. popoldne v Orehovici;

13. v torek, dne 11. junija ob 8. zjutraj v Novem mestu;

14. v sredo, dne 12. junija ob 9. zjutraj v Veliki Plešivici pri Adlešičah;

15. v četrtek, dne 13. junija ob 8. zjutraj v Tanči gori;

16. isti dan popoldne ob 3. na Maverlah pri Črnomlju;

17. v petek, dne 14. junija ob 3. popoldne na Rodinah pri Črnomlju;

18. v soboto, dne 15. junija ob 8. zjutraj v Starem Ljubnu;

19. v nedeljo, dne 16. junija ob 3. popoldne v Prečni;

20. v torek, dne 18. junija ob 8. zjutraj v Škocijanu;

21. v torek, dne 18. junija ob 3. popoldne na Raki;

22. v sredo, dne 19. junija ob 8. zjutraj na Studencu pri Krškem;

23. v sredo, dne 19. junija ob 3. popoldne v Boštanju;

24. v četrtek, dne 20. junija ob 8. zjutraj v Radečah pri Zidanem mostu;

25. v četrtek, dne 20. junija ob 3. popoldne na Polšniku pri Litiji;

26. v petek, dne 21. junija ob 8. zjutraj v Jazbeni pri Litiji;

27. v petek, dne 21. junija ob 3. popoldne v Temenici pri Litiji.

Natančni kraj pouka (gorico, vinograd, zbirališče itd.), kakor tudi morebitne izpremembe sporeda izvedo vinogradniki po oklicih od strani občinskih uradov.

Ker je pouk za vinogradnike velike vrednosti, se priporoča, da se ga v obilnem številu udeležujejo.*

* Op. uredništva. Za zadnjo številko prejeli prepozno.

Razširjajte „Slovenski Dom“.

Naša sadjereja.

Če človek količkaj potuje okrog po deželi, vidi povsod, kako zanemarjena je še naša sadjereja. Tuptam se res vidi nekaj vrtoč nekaterih gospodarjev, ki tudi na sadjerejo polagajo nekoliko več skrbi, ali ogromna množina naših gospodarjev pa se za sadno drevje briga le takrat, kadar ga vsadi in pa ko je enkrat zrelo, da ga obere, ali otrese, ali pa še celo oklati.

In kaj je temu vzrok, da je naša sadjereja še tako na slabem? Da govorim odkrito, povem, da v prvi vrsti naša **malomarnost**, ker polagamo na naše sadno drevje premalo skrbi. Drugič pa je vzrok tudi ta, ker imamo po naših vrtech vse polno **raznih vrst sadja**, da, skoraj bi lahko rekli, da niti tri drevesa na kmečkem vrtu niso enake vrste, namesto da bi gojili **le nekaj dobrih vrst in te v večji meri**. Zato se tudi kupčija s sadjem ne more nič kaj razviti pri nas, ker tuji kupec kupi gotovo raje vsako vrsto zase, kot pa razne mešanice in bo, kar je tukaj glavno, vsako vrsto zase tudi mnogo bolje plačal. Zato gredo kupci vedno poprej drugam in šele **nazadnje, ko drugod ni več za dobiti, pridejo k nam**. Znano mi je, ko je pred leti prišel kupec z Virtemberške v neki kraj na Gorenjskem, kjer je nakupil okoli 50 vagonov sadja za mošt, katerega je plačal 5—6 K za 100 kg. Lepa odtrgana mešana jabolka pa je plačeval od 10—12 K za 100 kg. Če bi pa mogel dobiti veliko posameznih vrst, seveda dobrih, pa bi jih plačal po 15—20 K za 100 kg, ali pa še dražje. Pomislimo tedaj malo in videli bomo, koliko več bi lahko dobili v oni okolici za sadje, če bi imeli več dobrih vrst.

Da pa ni naša sadjereja še na oni stopnji, kot bi morala biti, pa je še mnogo drugih vzrokov, ki jih pa tu ne bomo navedli. Navedemo naj le, da je v prvi vrsti dolžnost dežele, oziroma njenega odbora, da med drugim podpira tudi sadjerejo. Koliko pa žrtvuje naša dežela za sadjerejo? Številke od leta 1910 in 1911 nam povedo, da je dala dežela za sadjerejo v tem času 7368 K. In to so seveda visoke številke za deželo, ki meri okroglo 10.000 kvadratnih kilometrov.

Pozabiti pa ne smemo, da je za povzdigo naše sadjereje storila zelo mnogo naša kmetijska družba. Da, njej se imamo pravzaprav zahvaliti, da ni naša sadjereja še na slabšem. Pa tudi šola na Grmu je mnogo storila za povzdigo sadjereje, če drugače ne, pa vsaj na ta način, da je izšolala mnogo kmečkih mladeničev, izmed katerih so v pretežni večini več ali manj vneti sadjerejci.

Kolikor se še spominjam, se je vršila meseca decembra 1910 v Ljubljani sadjarska anketa, ki ji je bila naloga, proučevati našo zanemarjeno sadjerejo in poročati, kako temu čimprej odpomoči. Sprejelo se je tam dokaj dobrih nasvetov, ali kaj, ko ostane le vse na papirju. Na, bi se že ven-

dar enkrat poskrbelo, da dobimo za vsako okrožje, ali saj za vsak del dežele normalni sortiment za vse glavne sadne vrste, ali pa naj se vsaj poskrbi, da se bodo v večji meri razmnoževale le one vrste, ki so res prikladne krajevnim razmeram in od katerih smemo pričakovati, da se povzdigne naša sadjereja.

Mi kmetje pa se moramo tudi sami bolj oprijeti sadjereje, saj se nam ves trud obilno poplača. Če se pa sami ne bomo brigali za sadjerejo, bomo pa čez 50 let ravno tam, kot smo danes, ali pa še celo na slabšem. Tedaj vsi na delo, ker le tisti danes nekaj velja, ki si z delom svojih rok izboljša svoj položaj.

Gorenjski.

Prosveta

Reformni srednješolski zavodi in naši odnošaji.

Iz poročila prof. Josipa Westra, Ljubljana.

I.

A. Gimnazije in realke.

Do 1. 1908 smo imeli v naši državni polovici dva tipa rednih šol: gimnazijo in realko. Nekatere gimnazije so imele v nižjih štirih razredih risanje kot obvezni učni predmet; to so bile takozvane realne gimnazije, ki pa jih smemo šteti z vso pravico med gimnazije, zakaj v višjih razredih se njih učni načrt popolnoma strinja z gimnazijskim.

Osnutek gimnazij je ostal skozi 60 let in dalje do danes kot splošno veljavni učni načrt. V tem je izražen namen gimnazije s sledečimi besedami: Višja splošna izobrazba na podlagi bistvene uporabe starih klasičnih jezikov in njih slovstva; s tem obenem priprava za vseučiliške študije. — Popolna gimnazija obstoji iz 8 razredov: 4 tvorijo nižjo, drugi 4 višjo gimnazijo.

Nižja gimnazija pripravlja za višjo; vendar dosega s tem, da vsak učni predmet relativno zaokroži in zaključi, enotno splošno izobrazbo, ki je za večje število življenjskih poklicev zaželjena (*«erwünschlich»*) in zadostna (*«ausreichend»*).

Višja gimnazija pa nadaljuje ta pouk na bolj znanstven način in je takorekoč pripravljavnica za univerzo.

Taka gimnazija, ki jo zovejo tudi *«humanistično»*, obstoji bistveno neizpremenjena že dvainšestdeset let: dve človeški generaciji sta se izobraževali na podlagi tega načrta, skoro že osem študijskih kolobarjev (turnusov) po 8 let je dovršenih.

Drugi tip dosedanje srednje šole tvori realke.

Namen realke je: 1. podati splošno višjo izobrazbo s posebnim ozirom na matematično-naravoslovne stroke; 2. pripravljati za višje strokovne šole, t. j. za študije na politehničnih visokih šolah, na gozdarskih in rudarskih akademijah itd., torej za višje šole, temelječe na realnih učnih predmetih.

Popolne (velike) realke imajo po 7 razredov in se dele v nižje in višje realke. Nižja realka (4-razredna) pripravlja za višjo in nudi do neke stopinje zaokroženo

višjo izobrazbo tistim, ki hočejo, dokončavši te razrede, stopiti v praktično življenje.

Višja realka (3-razredna) izpopolnjuje učno snov nižje realke in pripravlja zlasti za višje študije, temelječe na matematično-naravoslovnih vedah. Višja realka ne obstoji (kakor tudi ne višja gimnazija) sama za se, ampak je vedno v zvezi z nižjo realko ali pa tudi s štirirazredno realno gimnazijo (starega tipa).

B. Reformni zavodi.

Kakor znano, je zborovala na Dunaju v dneh od 21.—25. januarja l. 1908 od učnega ministrstva sklicana srednješolska anketa, katere so se udeležili poleg šolnikov zastopniki ministrstva, znanstveniki, pedagogi in visokošolski profesorji, vojaški dostojanstveniki itd., tudi zastopnice ženskih vzgojevalnih zavodov.

Uspeh te ankete se je pokazal še isto leto v naredbah učnega ministrstva. Ko se je načelno dovolilo, da se smejo (poleg obstoječih 4-razrednih realnih gimnazij) osnovati tudi novo organizirani osemrazredni zavodi, t. j. osemrazredne realne gimnazije (tip A). Razun teh se sme tudi poskusiti z reformnimi realnimi gimnazijami (tip B). To sta dva nova reformna tipa srednje šole. Tretji pa je takozvani *«dečinski tip»* (tip C) realne gimnazije; že l. 1907 je bilo učno ministrstvo dovolilo, da se občinska realna gimnazija v Dečinu ob Labi preosnuje v višjo realno gimnazijo s posebnim učnim načrtom. Sedaj je ta zavod v upravi države in tvori takozvani *«dečinski tip»*.

Tako torej imamo v državi troje vrst reformnih zavodov. Že ta trojnost kaže, da se sedaj še poskuša, kateri tip se najbolj obnese. A že vsa znamenja kažejo, da se bo najprej in najbolj udomačila osemrazredna realna gimnazija (tip A).

Preden se spustimo v nadaljnje razmotrivanje, je treba te zavode točneje označiti po njih bistvu in učnem načrtu.

Tip A. Realna gimnazija ima 1. osem razr. (prejšnja realna gimn. le štiri nižje); 2. od 3. razreda dalje se **poučuje mesto grščine kak moderni ali deželni jezik (franc., angl., ital. itd.)**; 3. realnim učnim predmetom je določen širši obseg in odmenjeno več časa.

Tip B. Reformna realna gimnazija je na nižji stopnji (4 razr.) nekaka nižja realka, torej **brez latinščine in brez grščine**; višja stopnja (4. razr.) pa dobi gimnazialni značaj s tem, da se poučuje od 5. razr. dalje latinščina kot obvezni predmet; **grščine se sploh ne uče, a mesto nje kakega modernega ali deželnega jezika**.

Tip C. V prvih dveh razredih so še vsi učenci združeni in es uče po vsi enotnem načrtu, tudi latinščine. V tretjem razredu se učenec odloči ali za gimnazialno ali za realno smer; v prvem slučaju se uči grščine, v drugem pa francoščine kot obveznega predmeta, dočim ostane v ostalih predmetih pouk skupen.

To velja za 3. in 4. razred. V 5. razredu pa se prične popolna delitev: realisti opuste lat. kot obvezen predmet, a se je uče lahko še nadalje neobvezno; zato pa se uče tekom višjih 4 razredov še angl., kemije in opisne geometrije. — Gimnazialci pa se uče še nadalje latinščine; prost predmet postane zanje prostoročno risanje, ki je v nižjih razredih za vse obvezno; razun tega se lahko uče franc., angl., opisne geometrije in kemičnih vaj kot pro-

stih predmetov. V višjih razredih je torej popolna delitev v realni in gimnazialni oddelek; od l. 1910/11 pa imajo na tem zavodu še poseben realno-gimnazialen oddelek, torej trojno cepljenje.

(Dalje prihodnjič.)

LISTEK.

E. A. Poe:

V ječi svete inkvizicije.

(Dalje.)

Odveč bi bilo, pripovedovati o dolgih, dolgih urah več kot smrtnega strahu, v katerih sem štel hude zamahe tega jekla. Počasi, palec za palcem, črto za črto, spuščaje se očitno vedno le v gotovih časovnih presledkih — se je nižalo doli — neprestano navzdol. — Potekli so dnevi — mogoče mnogo dni — predno se je premikalo tako tesno nad mano, da me je obdajalo s svojim ostrim dihom.

Duh ostrega jekla mi je že silil v nozdrvi.

Molil sem — da sem nebesa utrujal z molitvijo, da naj bi se nižala ta smrtonosna naprava hitreje.

Lotevala se me je besna blaznost, in skušal sem, da bi se bil sam vspel navzgor pod ta smrtonosni nož. Pa sem zopet omahnil ter ležal mirno in gledal z nasmehom na bleščečo se smrt kot otrok na redko igračo.

Nato nastane zopet trenotek popolne neobčutnosti; trajal je samo kratek čas, ker ko se zopet zavem, nisem niti opazil, da bi se bilo nihalo kaj ponižalo. Ampak ta hip je trajal lahko tudi dolgo časa — saj sem vedel, da so nad menoj hudiči, ki pazijo na vsako mojo omedlevico in ki morejo zamahe nihala po svoji volji zastavljati.

Ko se mi je zopet vračala zavest, se začutim izredno slabega, neizrečeno slabega in utrujenega, kot bi bil že dolgo časa stradal. Ravno tekom vsega duševnega trpljenja ta čas je moje telo energično zahtevalo hrane. S težko muko stegnem levo roko tako daleč, kar so mi dovolile vezi, ter poberem preostanke hrane, kar so jih pustile podgane.

Ko denem košček jedi v usta, mi nenadoma ovlada mišljenje le na pol razvita misel — vesela misel — nade polna misel.

Ampak — kaj sem imel jaz še opraviti z upanjem?

Pravim, bila je to le na pol razvita misel — človek jih ima polno takšnih, katerih nikoli ne domisli. Čutil sem, da je to misel veselja — upanja; ampak čutil sem, da je takoj ob svojem nastanku tudi izginila. Zastonj sem jo skušal domisliti — priklicati jo nazaj. Dolge muke so skoro popolnoma uničile mojo nekdanjo duševno moč. Bil sem duševno slabič — idijot.

Nihalo je nihalo navpično na dolžino

mojega telesa. Videl sem, da je namerjen jekleni polumesec tako, da bi mi presekalo ravno srce. Najprej prereže kos obleke, nato se vrne in ponovi svoje delo zopet in zopet. Toda kljub temu, da so bili zamahi nihala sedaj silno dolgi (trideset čevljev in še več) in da bi bila mogla žvižgajoča sila teh zamahov preklati tudi te železne stene, vendar bi bilo treba za popolno prerezanje moje obleke nekaj minut.

Pri tej misli se ustavim. Iti v svojem premišljevanju še naprej, si nisem upal. Vztrajal sem pri tej misli s tako nevpogljivostjo, kot da bi samo z njo mogel zadržati nadaljnje približevanje — jekla.

Skušal sem premišljeovati o glasu tega polumeseca, ki mi bo prerezal obleko, o rezkem občutku, ki mi ga vzbudi trenje obleke po živcih.

Tako nebrzdano sem premišljal o vsem tem, da so mi pri tem premišljevanju sklepetali zobje.

Doli — vedno nižje se je to plazilo. Občutil sem blazno veselje s tem, da sem primerjal hitrost, katero je imelo nihalo, ko je bilo doli, z njegovo hitrostjo na straneh.

Na desno — na levo — daleč — na široko, škripaje, kot pogubljena duša! Naravnost k mojemu srcu s skrivnostnim tigrovskim korakom! Nekaj časa sem se smejal, nekaj časa tulil — kakršno razpoloženje mi je že obvladalo dušo.

Navzdol — gotovo — neprenehoma navzdol! Nihalo je že samo še tri palce nad mojimi prsi! Siloma — besno sem skušal oprostiti levo doko. Imel sem jo prosto samo od komolca doli. Mogel sem seči samo od sklede poleg sebe do ust, in sicer z velikim trudom, delj pa nikakor ne. Če bi bil mogel pretrgati svoje vezi nad komolcem, bi bil zagrabil in skušal ustaviti nihalo. Ravnotako bi bil lahko poskusil ustaviti deroč plaz!

Navzdol — neprenehoma — brez usmiljenja navzdol! Sikalo sem in se vzpenjal ob vsakem njegovem streslaju. Pri vsakem zamahu sem se krčevito zvijal. Moje oči so zasledovale vsak njegov zamah navzdol in navzgor s tako napetostjo, kakršne je zmožna samo najskrajnejša obupnost; zapirale so se mi krčevito, kadar je letelo doli, čeprav bi bila pomenila smrt samo olajšanje — ah, kako neizrečeno olajšanje! Vendar se je tresla v meni vsaka žilica pri misli, kako neznatno znižanje stroja bi zadostovalo, da bi se mi zasadil ta ostri, bleščeči se nož v prsi! Upanje je bilo, ki je povzročalo, da so se mi stresali živci in zvijalo telo. Bilo je to upanje — upanje, ki plamti še na mučilih in čegar šepetanje slišijo na smrt obsojeni še v ječah inkvizicije.

Opazil sem, da prestaje še kakih 10 ali 12 zamahov, na kar se dotakne jeklo naravnost moje obleke — a po tem spoznanju ovlada duha ves bistri, jasni mir obupnosti. Prvič tekom tolikih ur, mogoče mnogih dni — sem premišljal.

Sedaj šele opazim, da je pas ali jermen, ki sem ga imel opasanega okrog sebe, iz enega kosa. Nikjer nisem bil privezan s posebno vezjo. En sam zamahljaj ostrega polumeseca, ki bi se dotaknil moje vezi kjerkoli povprečno, bi mi omogočil s pomočjo leve oprostiti celo telo. Toda kako strahovito blizu bi bilo v tem slučaju jeklo. Kako smrtonosen bi bil lahko rezultat najmanjšega drhtljaja! Potem pa tudi, ali je verjetno, da niso mučitelji pričakovali in naprej vpoštevali te možnosti? In potem, ali je verjetno, da bi prišel jermen v smer nihala, če bi ga potisnil naravnost po prsih?

V strahu, da bi ne izprevidel, da je moje slabo in očitno zadnje upanje onemogočeno, vzdignem nekoliko glavo, da bi mogel svoje prsi dobro pregledati.

Pas se mi je ovijal okrog vseh udov in celega telesa tesno v vseh smereh — izvzemši smer pota, določenega za smrtonosni polumesec.

Komaj zavzamem z glavo prvotni položaj, ko mi šine nenadoma po možganih — ne morem reči drugače, kot druga polovica one misli na oprostitev, o kateri sem že preje pravil, in katere prva polovica mi je le nejasno šinila po možganih, ko sem nesel hrano v vroča usta.

Sedaj je bila tu cela misel, slaba, komaj jasna, ampak vendar cela. Začnem jo kar tako z nervozno naglico obupanca izvrševati.

Okrog in okrog odra, na katerem sem počival, so letali v pravem pomenu besede celi roji podgan. Bile so divje, predrzne, požrešne — rdeče oči so imele uprte name, kot da bi čakale samo na mojo nepremičnost, da bi se me polastile kot svojega plena. »Na kakšno hrano so bile neki« — sem z grozo premišljal — »navajene doli v svojem vodnjaku?«

Kljub mojim poskusom, da bi jim ubranil, so vendar požrle vse, kar je bilo v skledi, razen majhnega ostanka. Moral sem ves čas mahati z roko nad krožnikom semtertja; nazadnje pa niti to premikanje ni več pomagalo, ker je bilo enolično. Ta požrešna sodrga mi je večkrat zasadila ostre zobe v prste. In namažem z ostankom mastne in osoljene jedi del jermena, kamor sem mogel doseči. Nato pa vzdignem roko od tal kvišku in komaj diham mirno obležim.

Najprej se te požrešne živali prestrašijo radi nagle izpremembe — ker se je nenadoma nehala gibati moja roka. Zmešano jo pobrišejo vzad. Mnogo jih poskače v vodnjak. Ampak vse to le za hip. Nisem zastonj računal na njih požrešnost. Ko opazijo, da se več ne giblje, skočita ena, dve od najpredrznih na moj oder in začneta duhati pas. To je bilo znamenje za splošen napad.

(Konec prihodnjič.)

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Valentin Kopitar.

Dvignjene v soboto, dne 25. maja 1912.

Gradec: 11, 53, 62, 51, 46.

Dunaj: 2, 32, 12, 66, 82.

Dvignjene v sredo, dne 29. maja 1912.

Brno: 60, 80, 3, 48, 50.

Danijel Murn, trgovec in gostinčar v
Gradcu, Dolenjsko,

daje radi družinskih razmer pod jako ugodnimi pogoji **v najem** svojo

dobro idočo trgovino

z mešanim blagom in železnino.

Promet je že od nekdaj velik in se bode zaradi gradbe belokranjske železnice in kolodvora v Gradcu jako povečal. 40

Tovarna kemičnih izdelkov
Golob & Ko.
Ljubljana - Vič

priporoča sledeče predmete:

Ilirija kremo za usnje, Ciril in
Metodovo čistilo za kovine, Ci-
ril in Metodovo mast za usnje,
Ilirija parketno voščilo, kolomaz,
strojno olje i. t. d.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna. Zahtevajte
izborne domače predmete odločno povsod!

Kri! in dober zajutrak dosežejo odrasli in otroci,
bolni in zdravi. Polovico stroškov prihranite

Moč! v gospodinjstvu na kavi, sladkorju
in mleku, ako pijete **SLADIN,**

Zdravje! to je **dr. pl. Trnkóczyja**
SLADNI ČAJ.

En zavoj velja 50 vin. Dobiva se povsod.
Po pošti se naroča najmanj pet zavojev po
povzetju pod naslovom v glavni zalogi.

Lekarna pl. Trnkóczy

v Ljubljani zraven rotovža.

10 zapovedi

za kmetovalca in 10 zapovedi za zdravje, vsake
posebej na papirju tiskane, dobi vsak človek
zastonj, tudi po pošti, ako po nje piše v lekarno
Trnkóczy zraven rotovža v Ljubljani.

Tržne cene v Ljubljani

	Cena			
	od		do	
	K	h	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1	80	2	—
1 " " " II. " . . .	1	60	1	80
1 " " " III. " . . .	1	50	1	70
1 " telečjega mesa . . .	1	80	2	—
1 " prašičjega mesa (svežega) . . .	1	60	2	20
1 " " " (prekajenega) . . .	1	90	2	20
1 " koštrunovega mesa . . .	1	50	1	60
1 " jagnjetovega mesa . . .	1	70	0	00
1 " kozličevega mesa . . .	1	70	1	80
1 kg masla . . .	2	60	2	70
1 " masla surovega . . .	2	40	2	60
1 " masti prašičje . . .	2	10	2	12
1 " slanine (špeha) sveže . . .	1	72	1	92
1 " slanine prekajene . . .	1	90	2	—
1 " sala . . .	1	92	1	92
1 " surov. margarinskega masla . . .	—	—	0	—
1 " kuhan. margarinskega masla . . .	2	10	2	20
1 jajce . . .	—	6	—	7
1 l mleka . . .	—	20	—	—
1 " " posnetega . . .	—	8	—	10
1 " smetane sladke . . .	—	—	—	—
1 " " kisle . . .	—	80	—	90
1 kg medu . . .	1	20	1	40
1 " čajnega surovega masla . . .	3	37	3	60
1 piščanec . . .	1	00	1	40
1 golob . . .	—	54	—	60
1 raca . . .	2	30	2	50
1 gos . . .	6	—	6	50
1 kapun . . .	0	—	0	—
1 puran . . .	0	—	0	—
100 kg pšenične moke št 0 . . .	36	30	—	—
100 " " " " 1 . . .	36	10	—	—
100 " " " " 2 . . .	35	80	—	—
100 " " " " 3 . . .	35	30	—	—
100 " " " " 4 . . .	34	40	—	—
100 " " " " 5 . . .	33	60	—	—
100 " " " " 6 . . .	33	—	—	—
100 " " " " 7 . . .	30	—	—	—
100 " " " " 8 . . .	20	50	—	—
100 " koruzne moke . . .	26	50	—	—
100 " ajdove moke . . . I. . .	48	—	—	—
100 " ajdove moke . . . II. . .	45	—	—	—
100 " ržene moke . . .	34	—	—	—
1 l fižola . . .	—	24	—	40
1 " graha . . .	—	36	—	40
1 " leče . . .	—	32	—	36
1 " kaše . . .	—	24	—	26
1 " ričeta . . .	—	20	—	22
100 kg pšenice . . .	23	50	—	—
100 " rži . . .	20	50	—	—
100 " ječmena . . .	20	—	—	—
100 " ovsa . . .	22	—	—	—
100 " ajde . . .	23	—	—	—
100 " prosa belega . . .	19	20	—	—
100 " " navadnega . . .	—	—	—	—
100 " koruze . . .	21	40	—	—
100 " činkvantina . . .	23	50	—	—
100 " krompirja . . .	10	—	11	00

Lesni trg
Cena trdemu lesu 9:50 do 10—K.
Cena mehkeemu les 7:50 do 8 K.

Trg za seno slamo, in steljo.

Na trgu je bilo
voz sena . . . 6 5
" slame . . . 5 6 00
" stelje . . . 2 10 2 20
" detelja . . . 6 50 7 00 0

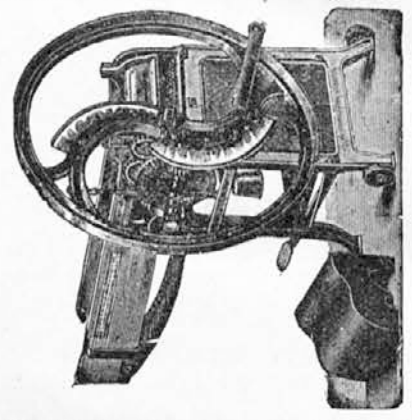
Trgovina z železnino in
poljedelskimi stroji.

Fr. Stupica v Ljubljani

priporoča 37

svojo veliko zalogo poljedelskih strojev
najboljše sestave kakor:

Deernig - kosilnice, obrabalnice,
grablje, bencin motorje za polje-
delstvo in malo obrt, plugje, brane,
sl. moreznice, čistilnice, preseje za
mrvo, grozdje in sadje po znanu
najnižjih cenah.

Velika zaloga raznovrstne železnine, orodja itd. cementa, traverz,
šin in vseh v železnino spadajočih predmetov.
Ceniki na zahtevo brezplačno!

SAMO 6 DNI! z brzoparniki Francoske dru-
žbe, Edina najkrajša vožnja čez

HAVRE NEW-YORK

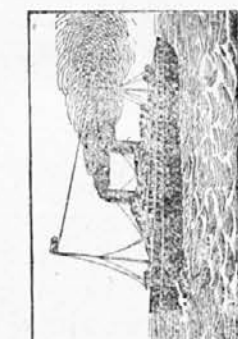
Veljavni vozni listek za vse
razrede franc. linije dobiš le pri

ED. ŠMARD

oblastveno potrjena pisarna
Ljubljana, Dunajska cesta 18

nasproti gostilni „pri Figovu“.

Vozni listek za Ameriko in
nazaj v staro domovino, po najnižji ceni. Izdaja voznih listkov
po vseh železnicah, prirejanje zabavnih vlakov.

brzoparniki
»La Provence«, »La Savoie«,
»La Lorraine«, »La Touraine«,
»Rochambeau«, »Le Chikago«.

Priporočamo našim Kolinsko cikorijo
gospodinjam iz EDINE slovenske tovarne v Ljubljani.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Stritarjeva ulica šteč. 2., lastna hiša.

Obreštuje vloge na knjižico s 4 1/2 %, v tekočem računu najugodnejše. Z ozirom na svoj polnovplačani delniški kapital 8,000 000
kron in 800.000 kron rezervnih fondov ponuja največjo varnost za vsaj tuji denar. Promet na leto dž 1000 millionov kron.
Preskrbuje vse donarno zadeve najkulantnejše.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.